

Instrucció tècnica per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat en el mobiliari d'oficina

Programa Ajuntament + Sostenible

Introducció

L'Ajuntament de Barcelona, seguint les línies que estableix el Compromís ciutadà per la sostenibilitat 2012-2022, el Pla d'acció de fusta sostenible de l'Ajuntament de Barcelona i el Decret de política de compra responsable de fusta de gestió forestal sostenible del 2014, considera necessari continuar treballant per revertir la tendència de destrucció de boscos i per minimitzar els impactes ambientals derivats de la producció del mobiliari mitjançant la compra i l'ús de productes de mobiliari d'oficina amb garanties de sostenibilitat.

Aquesta instrucció tècnica dona resposta a la Mesura de govern de contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals (2013) i al Decret d'Alcaldia sobre contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals de 20 de novembre de 2013, que preveu la publicació d'instruccions tècniques per definir els criteris ambientals específics que cal aplicar en la compra i contractació dels grups de productes i serveis definits com a prioritaris, entre els quals es troba el mobiliari d'oficina.

1. OBJECTE

Aquesta instrucció tècnica té per objecte definir, de conformitat amb el Decret d'Alcaldia sobre contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals, els criteris per a clàusules ambientals per a l'adquisició de mobiliari d'oficina.

Per assolir aquest objectiu, aquesta instrucció:

- a. Caracteritza els diferents tipus de mobiliari que inclou aquesta instrucció
- b. Defineix les prioritats per a la seva adquisició i demanda
- c. Estableix els principals àmbits d'aplicació de criteris ambientals en cada tipologia i defineix els criteris ambientals que cal aplicar
- d. Estableix el sistema de seguiment

2. ÀMBIT D'APLICACIÓ

2.1 Àmbit subjectiu

D'acord amb el Decret d'Alcaldia sobre contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals, aquesta instrucció s'aplica als contractes del sector públic que subscriuguin l'Ajuntament de Barcelona i les entitats dependents que tenen la condició de poder adjudicador, que tinguin per objecte contractual el que estableix l'apartat 3, "Abast".

Pel que fa a la demanda interna, aquesta instrucció també s'aplica a tots els procediments interns de comandes que fan els diferents serveis als òrgans de contractació centralitzada.

2.2 Incorporació en els plecs

Tots els òrgans de contractació estan obligats a complir aquesta instrucció, i hauran de garantir que en tots els casos s'apliquen els criteris ambientals bàsics per a cada tipus de mobiliari.

Com que el mobiliari és un producte d'adquisició centralitzada, els òrgans de contractació central seran els que hauran de garantir l'aplicació dels criteris, ja sigui a través de la redacció d'un plec propi, com de l'adhesió a acords marc o altres sistemes de compra centralitzada supramunicipals.

La resta de serveis municipals hauran d'aplicar les prioritats que estableix aquesta instrucció a les seves comandes, que es vehicularan a través dels òrgans de contractació centralitzada corresponents.

2.3 Excepció i informe justificatiu

D'acord amb el Decret d'Alcaldia sobre contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals, els òrgans de contractació competents o els responsables dels contractes podran considerar que les característiques del contracte no són adequades per incorporar totes o algunes de les clàusules ambientals que estableix aquesta instrucció, com pot ser el cas de mobiliari de continuïtat amb característiques predefinides per adquisicions anteriors. En aquests casos, l'òrgan de contractació competent haurà de justificar-ho degudament a l'expedient segons el que especifica l'apartat 4.2.

D'altra banda, els diferents serveis municipals podran considerar que les prioritats i els criteris ambientals que estableix aquesta instrucció no són adequats a les necessitats de mobiliari del servei. En aquests casos, serà la direcció del servei l'encarregada de justificar-ho degudament a l'expedient, segons el que especifica l'apartat 4.2.

3. ABAST

Aquesta instrucció estableix criteris concrets per a:

- Mobiliari d'alta direcció (o direccional), nivell alt i nivell bàsic (o lloc operatiu de treball)
- Cadires d'alta direcció (o direccional) i general, sofàs i butaques
- Mobiliari de col·lectivitat
- Mobiliari per a sales d'espera i per a sales de reunió
- Mobiliari auxiliar i complements de mobiliari

Aquesta instrucció també s'aplica als contractes de serveis que incloguin l'adquisició o la reposició de mobiliari, sempre que l'aplicació sigui compatible i no perjudiqui la qualitat del servei objecte de contracte.

Per contra, la instrucció no s'aplica a contractes que incloguin l'adquisició de mobiliari encara que no sigui pròpiament d'oficina, com poden ser exposicions, contractes d'obres o interiorisme i contractes similars, tot i així, les prioritats i línies indicades en la instrucció han de servir d'orientació en la seva adquisició.

4. PRIORITATS DEL MOBILIARI QUE ES VOL ADQUIRIR

4.1 Prioritats

Conseqüentment amb els diversos compromisos de protecció del medi ambient adquirits per l'Ajuntament de Barcelona i amb les diferències en termes d'impactes ambientals i riscos associats, les prioritats a l'hora de determinar el tipus de mobiliari a adquirir seran les següents:

- Garantir la procedència d'explotacions forestals sostenibles dels elements de fusta o derivats de fusta del mobiliari.
- Fomentar la incorporació de matèries primeres reciclades/sostenibles, l'eliminació de productes o substàncies tòxiques, la durabilitat dels articles i la facilitat per al reciclatge dels seus components, de manera explícita o a través de l'aplicació d'eines i criteris d'ecodisseny.
- Limitar el contingut de substàncies tòxiques en components concrets del mobiliari com ara aglomerats de fusta, tèxtils o escumes.
- Garantir la vida útil del producte, la continuïtat de línia i l'existència de recanvis.

Atesa la diversitat d'articles que poden ser objecte d'aquesta instrucció, d'acord amb l'apartat 3, "Abast", els principis assenyalats s'hauran d'aplicar en cada cas, segons pertoqui.

Com que l'objecte d'aquesta instrucció és el mobiliari pròpiament, els principis assenyalats anteriorment seran prioritaris respecte als aspectes que s'indiquen a continuació, propis del servei de lliurament, que són igualment importants, ja que reforcen altres polítiques ambientals —de prevenció de residus— i són necessaris per coherència amb la resta d'instruccions de contractació sostenible:

- Prescriure la bona gestió d'embalatges, el retorn de productes fora d'ús i fomentar l'ús d'embalatges reciclats.
- Promoure la incorporació de bones pràctiques ambientals en l'execució del contracte relacionades amb la distribució del subministrament objecte del contracte.

Aquests segons aspectes, tot i no ser centrals, i en molts casos precisament pel fet de no ser l'objecte econòmic central del contracte, sovint són més fàcils d'assumir per les empreses licitadores, però no poden quedar aïllats dels primers.

4.2 Informe justificatiu

En cas de motius tècnics, la direcció del servei o, si escau, l'òrgan de contractació, haurà d'indicar i precisar els condicionants considerats per no seguir la prioritat establerta en un informe que concreti, com a mínim:

- Les especificitats dels usos del mobiliari que ho justifiquen.
- Els requeriments i les característiques tècniques especials del mobiliari que ho justifiquen i que entren en conflicte o impedeixen aplicar els criteris definits en aquesta instrucció, de manera contrastada.

Aquest informe estarà a la disposició dels responsables del seguiment d'aquesta instrucció, quan així ho requereixin.

5. CRITERIS AMBIENTALS PER A L'ADQUISICIÓ DE MOBILIARI

La taula següent recull els diferents aspectes ambientals per a cadascuna de les tipologies de serveis indicades.

Críteris per a l'adquisició de mobiliari	Críteris per a l'adquisició de complements
Fusta i productes derivats de gestió forestal sostenible	
Ecodisseny i ecoetiquetes	
Contingut de formaldehid	Eficiència energètica
Limitació de substàncies tòxiques	
Vida útil i terminis de garantia	
Embalatges	

A continuació es detallen els criteris ambientals que cal incloure en els plecs de contractació descrits anteriorment.

En els articles següents s'indica quan els criteris s'han d'establir com a especificació tècnica o quan es poden incorporar com a criteri d'adjudicació valorable. En aquest darrer cas, l'òrgan de contractació haurà de determinar la puntuació que atribuirà al compliment de cadascun dels criteris d'adjudicació i la fórmula de valoració corresponent.

En cas que en una mateixa licitació es vulgui adquirir mobiliari de diverses tipologies, caldrà incloure per a cada partida o lot els criteris pertinents a la tipologia corresponent.

5.1 Críteris per a l'adquisició o la demanda de mobiliari i cadires d'alta direcció, nivell alt i nivell bàsic, sofàs i butaques, mobiliari de col·lectivitat i mobiliari per a sales d'espera i per a sales de reunió

I- Fusta i productes derivats de la gestió forestal sostenible

Cadascun dels productes oferts que contingui fusta o productes derivats de la fusta (inclosos taulells de fibres de fusta, aglomerats, contraxapats, DM i altres materials similars) ha de disposar obligatòriament de garanties de procedència d'explotacions forestals sostenibles, acreditables mitjançant la presentació de certificació de gestió forestal sostenible, d'acord amb els sistemes de certificació FSC, PEFC o equivalents (altres esquemes de certificació forestal equivalents i reconeguts internacionalment).

Alternativament a l'adquisició de fusta amb certificació de gestió forestal sostenible, l'òrgan de contractació pot prescriure igualment l'ús de fusta reciclada amb certificació (verificable a través de la fitxa tècnica del producte o documentació que acrediti el compliment de l'estàndard "EPF recycled wood", "FSC recycled" o altres esquemes equivalents).

II- Ecodisseny i ecoetiquetes

Es valorarà que el producte hagi estat dissenyat aplicant criteris d'ecodisseny, preveient l'anàlisi dels aspectes ambientals més rellevants, com la incorporació de matèries primeres

reciclares/sostenibles, l'eliminació de productes o substàncies tòxiques, la durabilitat dels articles i la facilitat per al reciclatge dels seus components.

Els productes ecodissenyats, millorats a partir d'una anàlisi de cicle de vida, o ecoetiquetats, presenten millores ambientals en aquests aspectes. Per tant, el compliment d'aquest criteri es podrà verificar amb la presentació dels documents següents:

- Certificat UNE 150301 o UNE-EN-ISO 14006 amb la documentació corresponent amb referència explícita al producte bàsic.
- Declaració jurada del fabricant d'aplicació d'una anàlisi de cicle de vida (ACV) per a la millora ambiental del producte bàsic segons UNE-EN-ISO 14040 i 14044 o equivalent (segons model).
- Certificat Ecoetiqueta tipus I del producte bàsic (Etiqueta ecològica europea, Cigne Nòrdic, Àngel Blau o equivalent).

III- Contingut de formaldehid

En cas del material de fusta (taulers de partícules segons UNE-EN 312, de fibres segons UNE-EN 622, d'encenalls segons UNE-EN 300, o d'altres), l'òrgan de contractació valorarà que estiguin classificats com a classe E1 segons la norma EN 13986, d'acord amb els procediments de determinació de formaldehid que estableix la norma corresponent UNE-EN 120, UNE-EN 717 o equivalent. L'acreditació es pot fer mitjançant la fitxa de dades tècniques del producte.

En cas de material de tela i teixit, l'òrgan de contractació valorarà que la quantitat de formaldehid lliure i parcialment hidrolitzable en el teixit o la tela sigui inferior a 300 ppm, verificable mitjançant un certificat Ecoetiqueta tipus I (EU Ecolabel, Cigne Nòrdic, Oeko-Tex) o un informe de prova realitzada amb el mètode ISO 14184-1 o equivalent.

IV- Limitació de substàncies tòxiques

L'òrgan de contractació valorarà que les escumes utilitzades en cadires, butaques, sofàs i mobles similars no continguin substàncies tòxiques per a la salut o el medi ambient (metalls pesants, formaldehid, ftalats, CFC, HCFC) tal com es descriuen en les Ecoetiquetes tipus I (EU Ecolabel, CERTIPUR i similars).

V- Vida útil i terminis de garantia

Per allargar la vida útil del mobiliari, l'òrgan de contractació establirà un termini de garantia mínim i valorarà l'ampliació de la garantia dels aspectes següents:

- garantia tècnica dels productes (general)
- garantia de temps d'oferta de la mateixa sèrie de productes (en anys)
- temps de disposició de peces de recanvi compatibles funcionalment per a les parts d'un producte de fusta que estiguin subjectes a desgast (com frontisses, panys, etcètera)

VI- Embalatges

L'òrgan de contractació valorarà que el subministrador utilitzi materials d'embalatge fabricats a partir de cartró o plàstic reciclat.

L'òrgan de contractació establirà com a criteri d'execució l'obligació del contractista de retirar l'emballatge del mobiliari lliurat i garantir-ne la bona gestió, ja sigui per la seva aportació a la recollida selectiva a través d'un gestor autoritzat de residus o bé de les instal·lacions municipals corresponents.

Igualment s'establirà en cas de substitució de mobiliari, i si el contractant així ho sol·licita, que l'empresa subministradora haurà d'emportar-se els articles anteriors per a la seva reutilització o reciclatge un cop finalitzada la seva vida útil.

5.2 Criteris per a l'adquisició o la demanda de mobiliari auxiliar i complements de mobiliari

Els contractes de subministrament de mobiliari d'oficina inclouen sovint el subministrament de diferent tipus d'articles: llums de peu o sobretaula, mampares o lamelles de materials diversos, i també cortines, papereres, penjadors, entre d'altres. Com que la diversitat és tan gran no és possible definir criteris específics de manera detallada per a cada article. Tot i això, les prioritats que estableix aquesta instrucció es concreten en tres criteris bàsics:

- En l'adquisició de complements elaborats o que continguin fusta, l'òrgan de contractació inclourà el criteri de gestió forestal sostenible tal com s'ha descrit en l'apartat 5.1.
- En l'adquisició de complements que consumeixin energia, l'òrgan de contractació incorporarà criteris d'eficiència energètica, com l'ús de tecnologies eficients (LED, llums compactes de baix consum o focus halògens d'alt rendiment) o les categories superiors d'eficiència energètica (A a C), si existeixen.
- En qualsevol cas, l'òrgan de contractació podrà valorar que el producte hagi estat fabricat aplicant criteris d'ecodisseny, tal com descriu l'apartat 5.1.

6. CONTRACTACIÓ D'ALTRES TIPUS DE SERVEIS QUE INCLOUEN L'ADQUISICIÓ O LA REPOSICIÓ DE MOBILIARI

En cas de contractes de serveis l'execució dels quals prevegi l'equipament de la dependència amb mobiliari a càrrec de l'adjudicatari o bé la reposició del mobiliari existent, com els contractes integrals de gestió d'equipaments municipals o altres de similars, l'òrgan de contractació haurà de considerar, com a mínim, el criteri de gestió forestal sostenible tal com descriu l'apartat 5.1

A més, l'òrgan de contractació, sens perjudici de la qualitat del servei objecte de contracte, haurà de considerar la possibilitat i l'oportunitat de valorar que el producte hagi estat fabricat aplicant criteris d'ecodisseny, tal com s'ha descrit en l'apartat 5.1.

7. SISTEMA DE SEGUIMENT

D'acord amb el Decret d'Alcaldia sobre contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals i la Política de compra responsable de fusta de gestió forestal sostenible, el responsable del contracte supervisarà que es compleixin i s'executin les clàusules ambientals que estableixen els plecs. Mentre els responsables del Programa Ajuntament + Sostenible no disposin d'un sistema automatitzat de seguiment de l'ambientalització de la contractació, el responsable del contracte remetrà, mitjançant l'adreça electrònica ajuntamentsostenible@bcn.cat, la informació següent:

- Plecs de contractació

- Còpia de l'informe d'adjudicació, amb el detall de la valoració dels criteris ambientals de les ofertes
- Llista del tipus de mobiliari adquirit i còpia de la fitxa tècnica de cadascuna de les sèries
- Còpia dels certificats de gestió forestal sostenible per a cada producte que contingui fusta o productes derivats de la fusta —certificat de cadena de custòdia FSC, PEFC o equivalent; certificat Ecoetiqueta tipus I (EU Ecolabel, NF environment o equivalent), o documentació similar en cas de l'ús de fusta reciclada

Els responsables del Programa Ajuntament + Sostenible podran sol·licitar a l'òrgan de contractació l'aportació d'informació addicional. Igualment, podran sol·licitar a la direcció dels diferents serveis l'informe que justifiqui la no-incorporació de totes o algunes de les clàusules ambientals que estableix aquesta instrucció.

8. DISPOSICIONS TRANSITÒRIES / ENTRADA EN VIGOR

Aquesta instrucció entrarà en vigor 3 mesos després de publicar-se.

Aquesta instrucció no és aplicable a les licitacions, els expedients de les quals ja s'hagin obert o aprovat, ni als plecs aprovats o les licitacions públiques pendents de resolució amb data anterior a l'entrada en vigor d'aquesta instrucció.